

nikar-jevega in ga s palico po glavi vsekali, da mu je rano naredil, in napadel še druge? Kako, da je „feuerwehrist“ pod vajnim krilom in da ne besedice o njem ne zineta? Nadjamo se, da g. Zadnikar toži razuzdanca, in sodnija dogodbo po postavi preišče. Slavno deželno vlado pa prosimo očitno, naj „Laibacherici“ ukaže, da pozvé iz zapisnika sodniškega, ali stoji o oni dogodbi v Medvodah kaj od kakega národnega sovraštva, in če nič od tega preiskava ne kaže, da zapové vredništvu, da laž prekličé in resnico pové.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. O poslednjih obravnavah zbornice poslancev kaj več povedati, smo obljubili v zadnjem našem listu. V seji 28. marca je šlo za to, da se donesek k skupnim zadevam avstrijsko-ogerskim zaradi tega določi, ker je en del vojne Granice iz vojaškega gospodarstva prišel v civilno upravištvo.

Dalmatinski poslanec Danilo je prvi poprijel besedo in si dokazati prizadjal, da ne bi bilo ustavno ravnanje, ako bi zbornica vojno granico kontumacirala brez zaslišanja zastopnikov njenih. Zato je že o splošni razpravi napovedal, da bode v špeciální razpravi predlagal v vvodu te postave dostavek, kateri povdarja zaslišanje in pritrjenje zastopnikov vojne granice.

Za njim je dr. Costa prosil besede in govoril tako-le:

Moj predgovornik je napovedal dostavek k postavnem načrtu, kterega hoče napraviti v speciální debati, in jaz ga hočem na kratko podpirati.

Stvar, katero sl. zbornica danes obravnava, je zelo pomenljiva in daleč segajoča, ne zaradi neposrednje prilike, ktera je povod dala načrtu te postave, ampak zato, ker s to postavo se konečno reši vprašanje o organizaciji cele monarhije, — vprašanje, katero od časa, ko je bila dana najviša diploma 20. oktobra 1860. leta, do zdaj ni še bilo popolnoma rešeno. Ne bom razpravljajal državnopravnega položaja vojne granice prejšnjih časov; al kratko hočem omeniti državni položaj granice od onega časa, ko se je začela nova dôba monarhije, to je, od 20. oktobra 1860. leta. Diploma od 20. oktobra 1860. leta, ktera je bila v državnem zakoniku razglašena kot pismo obče vezalno, ne dela nikakoršne izjeme zaradi vojne granice. Njegovo Veličanstvo je toraj z najvišo diplomu tudi odločilo, da vprihodnje se bode postavodajalstvo, premenjevanje postav in izdajanje novih postav tudi za vojno granico godilo le s postavno zbranimi zastopniki. Po oktoberski diplomu je tedaj misel upravičena, da zastopniki vojne granice bili bi se imeli od tistihmal zaslišati v vseh njo zadevajočih rečéh. Žalibog, da se to ni zgodilo. Nasproti je februarski patent v tem bistvenem delu nekako tihoma napravil premembo, kajti vojno granico je postavil zunaj obsežka ustavne vlade. Še celó sprava 1871. leta, namreč decemberske ustave, ničesa ne odločuje o vojni granici. Državnopravni položaj vojne granice ni bil rešen; in ravno tak je danes in tak bode tako dolgo, dokler ustavno ne bode kaj drugega določenega, kako da se imajo granične razmere, ki so pred letom 1867. veljale, predrugáčiti.

Granica ni v direktni zvezi niti s tem niti z onim delom monarhije; ona je še dandanes kronovina cele monarhije. To se hoče zdaj spremeniti, in ta sprememba naj se danes potrdi; to je, od slavne zbornice se zahteva dovoljenje za to spremembo, in sicer posrednje: s sklepom predložene finančne postave. Če hočemo stati na popolno ustavnem stališču, — poti, če hočemo, da

glavno načelo, katero je gospod predgovornik izjavil „nil de nobis sine nobis“, tudi zaradi vojne granice veljá, tedaj se mora vprašati: ali je bilo nemogoče zaslišati zastopnike vojne granice? Resnica je, da postavni zastopniki vojne granice, kateri so bili od leta 1860. do 1866. večkrat poklicani v hrvaški deželni zbor, niso bili poklicani v letih 1867. in 1868. Nova osnova avstrijskega državnega prava se je naredila brez njih; zastopniki vojne granice niso mógli razodeti svojega mnenja.

Če hočemo biti popolnoma ustavni, vsaj tako mislim jaz, da ne moremo odstraniti tega, kar je neobhodno potrebno, namreč da tisti državljani, o kterih se odločuje, imajo priložnost o tem svoje mnenje povedati. Tù gré za deželo, ktera šteje 1,300.000 prebivalcev, — za deželo, iz ktere je 60.000 mož v popolnoma vojaški organizaciji; tù ne gré samo za splošna ustavna vodila, ampak tù gré tudi za to, kaj o takih zadevah zahteva državna modrost, po kateri se važna prememba v vojni granici ne more izpeljati tako, da ne bi se zvedala sredstva in pota nove vredbe iz vojne granice, kajti to ne sega samo v postavodajalstvo in administracijo, temuč še celó v vse socijalne razmere. Taka važna prememba pa se ne sme izvršiti drugače nego na oni poti, katero dežela sama zaznamova, za najboljo. Moja misel je ta, da vsakdanja državna modrost že kaže pot postopanju našemu, vsaj nam nedavni dogodjaji pričajo, kake homatije take važne premembe napravijo, če se ne vršé pazljivo, — homatije, ktere se pozneje komaj poravnajo. Ni dolgo, kar se je na jugu monarhije nekaj enacega godilo.

Nočem biti prerok, a tudi mi ni mogoče popolnoma razjasniti, kako bi se imelo izpeljati provincijaliziranje vojne granice, katero v obče vsi želimo; al to moram odkritosrčno reči, če ste državniku dve poti odprti, od kterih ena pelje k gotovemu cilju in k mirni dosegu postavljenega cilja, da se bode on le te poti držal, a ne druge, ktere konec je še dvomljiv.

Naslanjaje se na to, da je vojni granici z diplomu od 20. oktobra 1860. leta zagotovljeno, da bode sodelovala v vseh njo zadevajočih rečéh, — naslanjaje se na splošno ustavno podlago, da se one dežele, o kterih osodi se razsoja, vendar morajo zaslišati, in naslanjaje se na vzroke državne modrosti, mislim, da bi predlog gospoda poslanca Danila, kateri nikakor ni zoper provincijaliziranje vojne meje, ampak ki le meri na to, da se tako izvrši, kakor je Njegovo Veličanstvo v dveh lastnoročnih pismih naznanjevalo, da namreč je provincijaliziranje vojne granice odvisno od prejšnje rešitve potrebnih predlogov na ustavni poti, — da bi njegov dostavek sl. zbornica temeljito prevdarila in potem sprejela.

Francosko. — Strašne reči se godijo v Parizu in okoli Pariza. Puntarska armada in armada postavne vlade se že 12 dni koljete, da je groza, in nihče ne vé, kako in kdaj bode temu boju konec. Blizo tako je, kakor je bilo grozovitega 1792. leta na Francoskem. V Parizu strahuje celo mesto drhal, ki se je krmila vladinega polastila. Kdor je na sumu, da drží z vlado v Verzajlu, po njem je! Če vlada v Verzajlu koga dene ob glavo, padejo v Parizu 3 glave za uno. Cerkve ropajo, duhovne v ječe mečejo, nadškofa pariškega so zaprli in žugali ga vstreliti itd. Kdor more, beží iz Pariza; kdor pa ni še 35 let star, ne sme, ker mora vojaško službo opravljati. Kdor ima kaj premoženja in se puntarski vladi le malo zameri, gorjé mu! In nikjer se ne kaže, kako se bo zatrl punt!